

60
DA

FACTS

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Ekspertvarsling om fysiske risici i fremdrift i tilknytning til arbejdsmiljø

Hvorfor fokusere på nye risici?

Arbejdsmiljøet ændres konstant under indflydelse af nye teknologier og skiftende økonomiske, sociale og demografiske forhold. På baggrund heraf blev agenturet gennem fællesskabsstrategien for 2002-06⁽¹⁾ opfordret til at oprette et »observationscenter« for »risikoovervågning« og »foregribelse af nye risici og risici i fremvækst«. Observationscentret for Risikoovervågning tager sigte på at identificere og foregribe arbejdsmiljøtendenser i Europa, så ressourcerne målrettes bedre, og så aktiviteterne bliver aktuelle og effektive.

Hvad er risici i fremvækst?

En »risiko i fremvækst« kan defineres som enhver risiko, der både er **ny** og **i vækst**.

Ny betyder enten:

- at risikoen tidligere var ikke-eksisterende, eller
- at et langvarigt problem nu betragtes som værende en risiko som følge af en ændring i den sociale eller offentlige opfattelse eller som følge af ny videnskabelig viden.

Risikoen er **stigende**:

- hvis antallet af farer, som fører til risikoen, vokser
- hvis sandsynligheden for at blive udsat for de farer, som fører til risikoen, er stigende, eller
- hvis farernes negative effekt på arbejdstagernes helbred øges.

Hvordan identificeres risici i fremvækst?

Prognoseformuleringen bestod i en Delphi-undersøgelse i tre runder. Delphi-metoden bygger på en gentagelsesproces, i hvilken resultaterne af de foregående runder tilbagemeldes til eksperterne til ny evaluering. Til vurderingen af risici blev der anvendt en 6-punkts Likert-skala. Af de 137 eksperter, som blev opfordret til at deltage i undersøgelsen, returnerede 66 spørgeskemaet, som omfatter 14 europæiske lande og USA.

Hvilke fysiske arbejdsmiljørisici er mest i fremvækst?

Risiciene, som er identificeret i varslingen, afspejler en voksende bekymring over multifaktorielle aspekter.

■ Mangel på fysisk aktivitet

De identificerede årsager er den voksende brug af visuelle displayenheder (VDU'er) og automatiserede systemer, som resulterer i langvarig siddende stilling på arbejdspladsen, og den stadig længere siddetid under forretningsrejser. En gennemgang af faglitteraturen på området viser, at erhverv med meget lidt fysisk aktivitet og øget forekomst af muskel- og skeletbesvær sædvanligvis omfatter langvarig siddende stilling, men arbejdspladser med langvarig stående stilling vækker også bekymring. De helbredsmaessige resultater heraf er muskel- og skeletbesvær i overekstremiteter og ryg, åreknuder, dybe venetromboser, overvægt og visse former for cancer.

■ Kombineret udsættelse for muskel- og skeletbesvær og psykosociale risikofaktorer

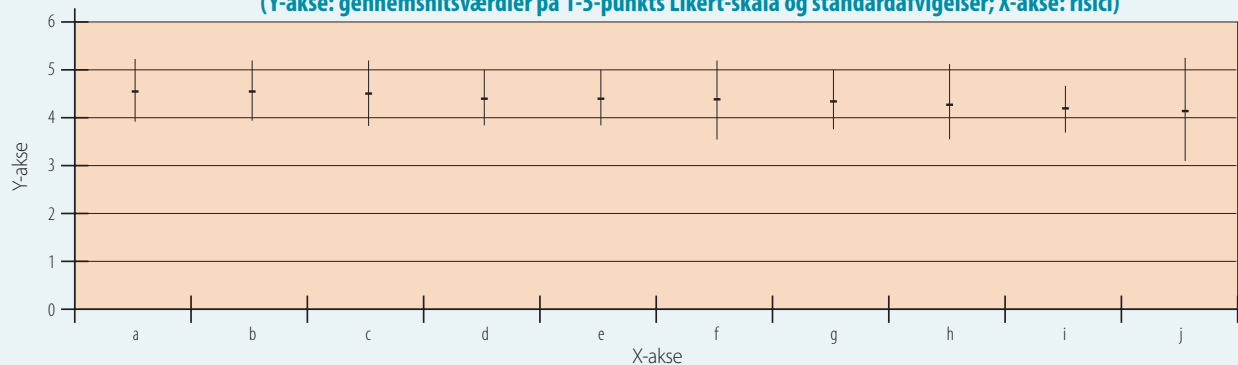
Negative psykosociale aspekter anses for at forstærke effekten af fysiske risikofaktorer og for at bidrage til en øget forekomst af muskel- og skeletbesvær. I faglitteraturen sættes der fokus på VDU'er og callcenter-job og på sundhedssektoren. De psykosociale faktorer, som bliver nævnt, er for høje eller for lave jobkrav, komplekse opgaver, stort tidspres, ringe indflydelse på jobbet, ringe indflydelse på beslutninger, ringe støtte fra kollegaer, ringe jobsikkerhed og chikane. Kombineret udsættelse for muskel- og skeletbesvær og psykosociale risikofaktorer har en indvirkning på arbejdstagernes helbred, som er mere alvorlig, end hvis de kun blev udsat for en enkelt risikofaktor.

■ Komplexitet af nye teknologier og menneske/maskine-grænseflader

Arbejdspladsernes fysiske karakteristika såsom ergonomisk dårligt design af menneske/maskine-grænseflader øger arbejdstagernes mentale og emotionelle stress og dermed hyppigheden af menneskelige fejl og risikoen for ulykker. »Intelligent«, men komplekse, menneske/maskine-grænseflader findes inden for luftfartsindustrien, sundhedssektoren (computerstøttet kirurgi), i tunge lastbiler og jordtransportmateriel (f.eks. joysticks i kabinen) og inden for kompleks fremstillingsvirksomhed (samarbejdende robotter).

⁽¹⁾ »Tilpasning til ændringerne i arbejdslivet og i samfundet: en ny fællesskabsstrategi for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2002-2006«, KOM(2002) 118 endelig.

Topti-liste over fysiske arbejdsmiljørisici identificeret i undersøgelsen
(Y-akse: gennemsnitsværdier på 1-5-punkts Likert-skala og standardafvigelser; X-akse: risici)

a. Mangel på fysisk aktivitet	f. Termisk ubehag
b. Kombineret udsættelse for vibrationer og uhensigtsmæssige arbejdsstillinger	g. Kombineret udsættelse for vibrationer og muskelarbejde
c. Begrænset bevidsthed om termiske risici blandt lavstatusgrupper af medarbejdere, som er udsat for ugunstige termiske forhold	h. Komplexitet af nye teknologier, arbejdsprocesser og menneske/maskine-grænseflader
d. Multifaktorielle risici	i. Utilstrækkelig beskyttelse af højrisikogrupper mod langvarige ergonomiske risici
e. Kombineret udsættelse for muskel- og skeletbesvær og psykosociale risikofaktorer	j. Generel stigning i udsættelsen for ultraviolet stråling i og uden for arbejdstiden

■ Multifaktorielle risici

Eksperterne fremhævede især de multifaktorielle risici. I faglitteraturen sættes der fokus på callcentre, som vokser i antal og medfører nye former for job med flere udsættelser: langvarig siddende stilling, baggrundsstøj, uhensigtsmæssige hovedtelefoner, dårlig ergonomi, ringe indflydelse på jobbet, stort tidspres, store mentale og emotionelle krav. Der er iagttaget muskel- og skeletbesvær, åreknuder, sygdomme i næse og svælg, stemmelidelser, træthed, stress og udbrændthed hos ansatte i callcentre.

Voksende antal job i callcentre i Tyskland
HVBG, Tyskland — Pressebilder

■ Utilstrækkelig beskyttelse af højrisikogrupper mod langvarige ergonomiske risici

Dette aspekt går igen i hele prognoseundersøgelsen. Arbejdstagere med lav jobstatus og dårlige arbejdsforhold, for hvem der paradoksalt nok gennemføres endnu færre uddannelses- og oplysningsforanstaltninger, identificeres som særligt udsatte. Et eksempel er medarbejdere inden for landbrugs- og bygge- og anlægssektoren med dårligt kendskab til de termiske risici, der er forbundet med at arbejde i kolde eller varme miljøer.

■ Termisk ubehag

Der sættes fokus på manglen på foranstaltninger mod termisk ubehag på industriarbejdspladser, hvor det hidtil kun er termisk belastning, som er blevet tilgodeset. Indvirkningen af termisk ubehag på medarbejdernes stress og velvære betragtes som værende utilstrækkeligt vurderet. Termisk ubehag kan hæmme

medarbejdernes præstationer og sikkerhedsadfærd og derved øge sandsynligheden for arbejdsulykker.

■ Generel stigning i udsættelsen for ultraviolet stråling

De adspurgte erkender i særdeleshed, at ultraviolet stråling (UVR) er en ny risiko. Udsættelsen for UVR er kumulativ, og derfor vil medarbejderne blive mere UVR-følsomme på arbejdspladsen, jo mere de udsættes herfor både i og uden for arbejdstiden. Derfor er der et potentielt voksende behov for forebyggende foranstaltninger på arbejdspladsen.

■ Kombineret udsættelse for vibrationer, uhensigtsmæssige arbejdsstillinger og muskelarbejde

Vibrationer har, selv om de anses for at være en mere »traditionel« risiko, fået større opmærksomhed i kraft af direktiv 2002/44/EF⁽²⁾.

Yderligere oplysninger

Ekspertprognoserne for menneskelige, sociale og organisatoriske risici, kemiske risici og biologiske risici supplerer prognosen for fysiske risici, så der opnås så dækkende et billede som muligt af de nye risici i arbejdslivet.

De samlede resultater kan hentes i Observationscentret for Risikoovervågning på: <http://riskobservatory.osha.europa.eu>

Agenturets rapport »Ekspertprognose for nye fysiske risici i tilknytning til arbejdsmiljø«:

<http://osha.europa.eu/publications/reports/6805478>

Agenturets arbejdsdokument »Research on changing world of work« (Forskning i et arbejdsmarked i forandring):

<http://osha.europa.eu/publications/reports/205>

Agenturets rapport »New trends in accident prevention due to the changing world of work« (Nye tendenser i forebyggelse af ulykker som følge af et arbejdsmarked i forandring):

<http://osha.europa.eu/reports/208>

Agenturets websted indeholder links til forskning med relation til et arbejdsmarked i forandring:

<http://osha.europa.eu/research/rtopics/change/>

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/44/EF af 25.6.2002 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (vibrationer) (EFT L 177 af 6.7.2002).

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tlf. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83

E-post: information@osha.eu.int